

Anmälan mot Försäkringskassan om behandlingen av en begäran om utfående av handling samt om långsam handläggning av ett ärende om arbetsskadelivränta

Anmälan

AA klagade på Försäkringskassans handläggning av hennes ärende om arbetsskadelivränta. Hon anförde bl.a. följande. Handläggningstiden har varit för lång. Hon fick inte del av försäkringsläkarens yttrande, som är en allmän handling, trots att hon särskilt begärde det. Hon fick inte heller information om hur hon kunde överklaga beslutet att inte låta henne få del av försäkringsläkarens utlåtande. Vidare har hon inte fått lämna in ytterligare läkarutlåtanden fast hon begärt det.

Utredning

Anmälan remitterades till Försäkringskassan för yttrande. Försäkringskassan anförde i remissvaret genom dåvarande länsdirektören BB följande.

Utredning - Försäkringskassans handläggning

- Den 13 december 2005 kom ansökan om högre livränta in till Försäkringskassan. Ärendet placerades, hos en särskild "avverkningsgrupp" (alla ansökningar om livränta som kom in före den 1 januari 2006 placerades i denna grupp).
- Den 1 februari 2006 lämnades ärendet till försäkringsläkaren för yttrande.
- Den 12 september 2006 kom yttrandet från försäkringsläkare.

Den 12 september 2006 upplystes AA, genom ett telefonsamtal, om att försäkringsläkarens yttrande var klart och att det skulle sammanställas ett förslag till beslut samt upprättas en föredragningspromemoria med bilagor (dessa uppgifter finns dokumenterade i journalen). Enligt handläggaren ska AA vidare ha informerats om att handlingarna (föredragningspromemorian med bilagor, alltså de handlingar som legat till grund för förslaget, däribland försäkringsläkarens yttrande) därefter skulle skickas till henne för kommunikering. Enligt handläggaren ska AA också ha upplysts om att hon under kommunikeringstiden, som är 14 dagar, har möjlighet att komma in med eventuella skrivelser eller invändningar (dessa uppgifter finns inte dokumenterade i journalen).

- Den 15 september 2006 lämnades ärendet för kvalitetssäkring.
- Den 23 november 2006 kom ärendet åter från kvalitetssäkringen.

- Den 23 november kommunicerades förslag till beslut, med bl.a. försäkringsläkarens yttrande. Ärendet planerades till socialförsäkringsnämndens sammanträde den 20 december 2006.
- Den 11 december 2006 kommer AA in med svar på kommunikering.
- Den 13 december 2006 kom svaret från försäkringsläkaren.
- Den 15 december 2006 kommuniceras försäkringsläkarens yttrande.
- Den 17 januari 2007 har socialförsäkringsnämnden fattat beslut i ärendet.

Några ytterligare samtal med AA, än det som skedde den 12 september, framkommer inte av journalen.

Stf. kontorschefens bedömning vad avser klagomål och brister i handläggningen

Från ansökan till beslut har det tagit drygt ett år. Detta har tidigare varit en normal handläggningstid för ärenden om livränta, vilket är för lång tid. Försäkringskassans huvudkontor har under våren 2006 vidtagit åtgärder för att komma till rätta med de långa handläggningstiderna. Det har införts en ny arbetsmetodik samt ett nytt ärendehanteringssystem där alla ärenden med ansökningsdatum efter den 1 januari 2007 registreras och handläggs. Dock kommer ärenden med ansökningstidpunkt före den 1 januari 2006 att handläggas av den särskilda avverkningsgruppen som även i fortsättningen kommer att ha långa handläggningstider. Dessa ärenden kommer dock att ha avslutats före 2007 års utgång.

Jag finner det desto mer anmärkningsvärt att de uppgifter som AA framför om sin begäran om att få ta del av allmän handling inte återges i journalen. Jag ser även allvarligt på den omständigheten att hon enligt uppgift inte har informerats om rätten till ett skriftligt avslagsbeslut när hon enligt uppgift nekats att få ut försäkringsläkarens yttrande. Försäkringskontoret Arbetssskador finner inte skäl att ifrågasätta AA:s uppgifter utan ser allvarligt på de klagomål som framförs i den delen.

AA:s uppgift om att hon inte skulle få lämna in ytterligare handlingar i ärendet finns inte heller journalfört. Till viss del sammanfaller detta klagomål till vad jag kommenterat ovan. Jag kan därför inte tillägga mer än att Försäkringskontoret Arbetssskador självklart beaktar att alla handlingar och uppgifter som de försäkrade tillför sitt ärende fram till dess beslut fattas. Vi är dock skyldiga att gå till beslut så snart vi anser att vi har ett tillräckligt beslutsunderlag. Det är vi som myndighet som avgör när det föreligger tillräckligt beslutsunderlag.

Stf. kontorschefens beskrivning av vidtagna åtgärder

- Vi arbetar kontinuerligt med frågor som rör förvaltningsrätten och rätten att ta del av handlingar i sitt ärende.
- Vi kommer med anledning av framförda klagomål att genomföra ytterligare repetition genom lokala utbildningsinsatser i förvaltningsrätt och tillämpliga bestämmelser i tryckfrihetsförordningen och sekretesslagen.
- Med anledning av detta ärende har vi haft en genomgång av de brister som framkommit hos berörd handläggare.

Länskontorets bedömning/åtgärder

Av stf. kontorschefens redogörelse kan vi konstatera att det funnits flera uppenbara brister i handläggningen.

Några ytterligare åtgärder från länskontoret bedöms inte nödvändiga då vi anser att kontorets åtgärdsprogram ger en tillräcklig grund för kvalitetssäkringen av den framtida handläggningen.

AA kommenterade remissvaret och yrkade skadestånd.

Bedömning

Enligt 2 kap. 12 § tryckfrihetsförordningen ska en allmän handling som får lämnas ut – och som alltså inte omfattas av någon sekretessbestämmelse – på begäran genast eller så snart det är möjligt på stället utan avgift tillhandahållas den som önskar ta del av den. Enligt 2 kap. 13 § tryckfrihetsförordningen har den som önskar ta del av en allmän handling även rätt att mot fastställd avgift få avskrift eller kopia av handlingen till den del den får lämnas ut.

Om den enskilde är part i ett ärende hos myndigheten kan han även grunda en framställning om att få ta del av handlingar i egenskap av part. Den som är part i ett ärende hos en myndighet har enligt 16 § förvaltningslagen (1986:223) – med de begränsningar som följer av 14 kap. 5 § sekretesslagen (1980:100) – rätt till insyn i utredningsmaterialet. Regeln om partsinsyn utgör ett komplement till tryckfrihetsförordningens bestämmelser om rätten att ta del av allmänna handlingar. Den innebär att den enskilde kan ha rätt att ta del även av sådana handlingar som ännu inte nått det stadium i handläggningen att de är att anse som allmänna handlingar. Genom bestämmelsen tillförsäkras parten en rätt att få tillgång till handlingarna i sitt ärende. Parten kan därigenom bevaka sina intressen i ärendet och också kontrollera hur myndigheten handlägger hans ärende.

När AA– enligt en av kassan obestridd uppgift – begärde att få ta del av försäkringsläkarens yttrande borde Försäkringskassan ha översänt yttrandet till henne. För det fall Försäkringskassans avsikt hade varit att neka henne att ta del av yttrandet borde hon givetvis ha fått ett avslagsbeslut.

Ett beslut att neka en part att ta del av utredningsmaterialet är ett beslut under ärendets handläggning. Ett sådant beslut finns det inte någon möjlighet att föra särskild talan mot utan beslutet får överklagas i samband med klagan över myndighetens avgörande i sak. Gäller frågan däremot utlämnande av allmän handling och avslagsbeslutet grundas på tryckfrihetsförordningens bestämmelser, kan parten liksom andra överklaga beslutet till kammarrätten enligt 15 kap. 7 § sekretesslagen (se Hellners Malmqvist Förvaltningslagen med kommentarer, 2 u., s. 182). – För det fall framställningen avser en begäran att få del av en uppgift ur en allmän handling kan beslutet enligt 2 kap. 15 § tryckfrihetsförordningen inte överklagas. Försäkringskassan rekommenderar i Vägledning 2001:3 Version 1 ”Offentlighet eller sekretess”, s. 80, att för att den enskilde inte ska gå miste om sin rätt att få saken prövad bör detta ses som avslag på en begäran om att ta del av den allmänna handling där uppgiften finns (RÅ 82 2:68, JO:s beslut dnr 4801-1996).

Därutöver framgår av Försäkringskassans remissvar att det förekommit långa avbrott i handläggningen, bl.a. tog det sju månader från det att yttrande begärdes av försäkringsläkaren och till dess att denne yttrade sig. Det tog också två månader för Försäkringskassan att kvalitetssäkra ärendet. Vidare har det förekommit brister i kassans journalföring.

Försäkringskassan förtjänar kritik för dessa brister i handläggningen.

JO är inte behörig att pröva frågor om skadestånd.

Ärendet avslutas.